

סובר שעולה לאו דורון הוא. (11)

ומפרשת הגמרא: מאי טעמיהו דרבנן הסוברים שהאשם אינו מעכב? (12)

ומפרשינן: דתניא: "והזיר לה' את ימי נזרו, והביא כבש בן שנתו לאשם" מזה תלמוד לומר?

לפי שמצינו שכל אשמות שבתורה שהן מעכבין, יכול אף זה מעכבו.

י"ט-א תלמוד לומר: "והזיר והביא" אף על פי שלא הביא את אשמו הזיר כלומר: חל עליו נזירות טהרה. (1)

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: "והזיר והביא", אימתי הזיר בזמן שהביא. (2)

מאן תנא להא דתנו רבנן [מי הוא התנא מן

התנאים שנזכרו, ששנה את הברייתא הבאה]:

אשה שנדרה בנזיר ונטמאה, והפרישה לקרבן טומאתה שתי תורים אחד חטאת ואחד לעולה וכן בהמה לאשם, ואחר כך הפר לה בעלה, הרי היא מביאה את חטאת העוף שהפרישה, ואינה מביאה את עולת העוף. וכן אינה מביאה את אשמה, וכדמפרש טעמא ואזיל.

אמר רב חסדא: רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה היא, שהוא סובר: עולה לאו דורון הוא —

כי לרבנן שהם סוברים שהעולה דורון היא, לא תיתכן סיבה שלא תביא את העולה שהרי אינה חולין בעזרה כי תמיד יכולה היא להביא דורון, ובהכרח שהעולה אינה דורון וכרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה. (3)

12. צריך ביאור, והרי כבר נתנה הגמרא טעם לדברי חכמים, ומה צריך עוד? וראה בזה בהגהות הגאון רבי אלעזר משה זצ"ל, ובהגהות הרד"ל, וב"באר משה".

1. ראה בתוספות שביארו למה צריכי הן "והזיר והביא" והן "ביום ההוא".

2. ראה ביאור בזה במלבי"ם במדבר ו יא.

3. א. בתוספות ביארו את הברייתא באופן שכבר הפרישה את קרבנותיה, ועל פי דבריהם נתבאר בפנים.

ב. בפשוטו, ביאור דברי רב חסדא הם: כיון שכבר הפרישה את עולתה — וכמו שכתבו התוספות — למה לא תביאנה; אבל אם שלא

11. כן מפורש בתוספות לקמן י"ט א ד"ה אמר. אבל בתוספות כאן כתבו: ואם תאמר מאי טעמא דרבי ישמעאל שפיר קאמרי ליה רבנן? ויש לומר משום שחטאת ועולה בכתוב אחד נאמרו, ואחריהם כתוב "וכפר עליו וקדש ראשו", ואם כן אם לא שמיעט הכתוב את העולה מלעכב במנין נזירות טהרה, הייתי אומר כיון שהעולה כתובה קודם "וקדש ראשו", אם כן תעכב היא את חלות נזירות טהרה, ולכן קא משמע לן הכתוב שאף מה שאמור קודם "וקדש ראשו" אין מעכבים כולם, ומסתבר לפרש את הפסוק על החטאת משום שעיקר כפרה בחטאת היא; [וכבר הרגיש ב"באר משה" בסתירת דבריהם כאן לדבריהם לקמן, וראה מה שכתב ב"קין אורה"].

להביאה כיון שנזירה שנטמאה היא?! ומפרשינן: לעולם קסבר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שהבעל מיעקר עקר את הנזירות למפרע וכאילו לא היתה נזירה מעולם, ולכן אינה מביאה את עולתה ואת אשמה; אבל את חטאתה הרי היא מביאה —

ומשום דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר לה כרבי אלעזר הקפר, שהנזיר חוטא הוא על שציער עצמו מן היין ולשם כך באין הקרבנות, ונמצא שאף על פי שהפר לה בעל ועקר את הנזירות למפרע ומעיקר הדין ודאי שאין לה להביא חטאת, מכל מקום סיבה קלושה הרי יש לה להביא כיון שסוף סוף ציערה את עצמה מן היין, ולכן:

חטאת העוף שמצינו שמביאים אותה אפילו כשאין טעם גמור להביא אותה, שהרי פעמים שהיא באה אף על הספק, לכן מביאים אותה אפילו כשנעקרה הנזירות למפרע, כיון שיש טעם כל שהוא על שציערה את עצמה מן היין (4) —

אבל עולת העוף ואשם אינה מביאה, (5) כיון שנעקרה הנזירות למפרע. (6)

וכאן מפרשת הגמרא את עיקר טעם הברייתא שהיא מביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף [מאחר שאינה דורון].

מאי קסבר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, שהוא התנא של הברייתא וכפי שביארה הגמרא?!

אי קסבר: "בעל מיעקר עקר" את הנזירות למפרע, ונמצא שכאילו לא היתה נזירה מעולם —

אם כן הרי ממילא נעקרו כל חיוביה שמכח הנזירות, וחטאת העוף נמי לא לייתי [לא תביא אף חטאת העוף], שהרי אינה נזיר טמא שמביא חטאת העוף.

ואי קסבר רבי ישמעאל שהבעל מיגז גיזו [חותך מכאן ולהבא ואינו עוקר למפרע], ואנו דנים אותה עדיין כנזירה שנטמאה, ולכן מביאה היא את חטאתה —

אם כן עולת העוף [ואשם] נמי לייתי [תביא היא גם את עולת העוף, וכן את האשם], שאף על פי שהעולה אינה דורון, הרי מכל מקום לא גרעה מחטאת העוף שהיא צריכה

5. ואף שמצינו אשם תלוי שהוא בא על הספק, זה אינו ענין לכאן, כי בחטאת העוף מצינו שאותו חיוב חטאת שהוא חייב בודאי מביא אותו אף בספק, הרי שעלילה כל דהו מספקת לחייבו בחיוב העיקרי, אבל אשם תלוי בא על דבר שבודאי חייב הוא חטאת, אלא שחידשה תורה קרבן למצב של ספק, וכיון שכן אין לנו לומר שאת האשם שחייבה התורה למצב של ודאי, יביא אף בעלילה כל דהו.

6. והקשו התוספות: אם כן אף כשלא נטמאה והפר לה בעלה תביא חטאת כיון שחוטאת

כדברי התוספות, ואין אנו עוסקים במי שכבר הפרישה את קרבנותיה, אם כן אין מקום לקושיית הגמרא, כי מה שאמרו "ואינה מביאה עולת העוף" היינו שאינה חייבת להביא את עולת העוף, וזה אתי שפיר אפילו כרבנן, ואולם ראה מה שכתב בחידושי מרן ר"ז הלוי דף כח א ד"ה והנה, על סוגיא זו.

4. כתב ב"שיטה מקובצת" [הביאו ה"קרן אורה", ראה דבריו], שאף חטאת אינה מביאה אלא אם כן הפרישה; ולדבריו מתבאר היטב מה שכתבו התוספות בתחילת הענין שאנו עוסקים במי שהפרישה את קרבנותיה.

"אשר חטא על הנפש" **בנזיר טמא, הואיל ושנה בחטא, שלא נזהר מן הטומאה והאריך את נזירותו וצערו מן היין.**

שנינו במשנה: **יצא נכנס עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה:**

ותמהה הגמרא על הא דקתני במשנתנו: יצא ונכנס עולין לו [היום השביעי] מן המנין של נזירות הטהרה, כלומר: כיון שיצא מתחיל הוא למנות נזירות טהרה:

וכי משום דיצא מבית הקברות חל עליה נזירות! והרי צריך הוא ליטהר, וכל שהוא טמא אינו יכול למנות נזירות טהרה.

אמר שמואל: כגון שיצא, והזה, ושנה וטבל ונטהר מטומאתו, וכיון שאינו צריך קרבן טומאה הרי הנזירות חלה עליו.

ואכתי מקשינן על לשון המשנה: יצא "ונכנס" [לבית הקברות] עולין לו מן המנין, **אלא רק אם נכנס הוא דעולין לו מן המנין, אבל לא נכנס אין עולין לו מן המנין, והרי אדרבה אם לא נכנס לבית הקברות אחר שנטהר כל שכן שיום השביעי עולה לו מן המנין!** (9)

ומפרשינן: **"לא מיבעיא" קאמר, לא מיבעיא שאם יצא ולא נכנס שיום השביעי עולה לו**

דתניא: רבי אלעזר הקפר ברבי [גדול בדורו] (7) אומר:

מה תלמוד לומר בנזיר שנטמא: "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש" ולשון "על הנפש", משמע שחטא בנפש אדם, (8) וכי באיזו נפש אדם חטא זה!?

אלא שביער עצמו מן היין.

ומכאן אתה לומד בקל וחומר שלא לישב בתענית: ומה זה הנזיר שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, וכמו שנאמר "אשר חטא", המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה שנקרא "חוטא".

תמהה הגמרא: **וחא "אשר חטא על הנפש" בנזיר טמא כתיב, ואנן — כלומר: ורבי אליעזר הקפר — אפילו נזיר טהור קאמרינן, אף בנזיר טהור אמר שהוא חוטא!?**

כלומר: אם כפי שפירש רבי אליעזר הקפר את החטא, הרי זה שייך גם בנזיר טהור ולא היתה התורה כותבת את זה בפרשת נזיר שנטמא, ובהכרח שהוא חטא אחר השייך בנזיר טמא ולא בנזיר טהור.

ומפרשינן: **קמבר רבי אלעזר הקפר: נזיר טהור נמי חוטא הוא, והיינו טעמא דכתיב**

היא!?

מחוייבת בה, אף עכשיו שהיפר לה בעלה לא ניתן לה דין חדש.

7. ראה רש"י קדושין כא ב.

8. רש"י בבא קמא צא ב.

9. ראה מה שהקשו התוספות על דקדוק זה של הגמרא, ומה שביארו בזה.

וביאר, שחטאת בהמה שהיה עליה להביא אילו לא היפר לה בעלה, הרי אי אפשר שתביא, כיון שחטאת בהמה אינה באה על הספק; ואילו חטאת העוף אף שהיא באה על הספק, מכל מקום היות ואילו לא היפר לה בעלה לא היתה

אמר עולא: לא אמר רבי אליעזר — שאין סתירה וקרבן טומאה אם לא עברו שני ימי נזירות טהרה — אלא בטמא שנזר ונטהר שאינו סותר ומביא קרבן עד שיעברו שני ימים מנזירות הטהרה —

אבל בנזיר טהור שנטמא אחר קבלת נזירותו, אפילו לא מנה אלא יום אחד מנזירותו ונטמא, הרי הוא סותר אותו ומביא קרבן טומאה.

אמר רבא: מאי טעמא דרבי אליעזר לפי יט-ב שיטת עולא:

כי אמר קרא "והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו" ומשמע שבשעה שנזר כבר היה טמא, וללמד: משום דבטומאה נזר לכן צריך הוא שני ימים לסתירה, אבל נזיר טהור שנטמא אינו צריך שני ימים.⁽¹⁾

איתיביה אביי על דברי עולא מהא דתניא:

מן המנין כיון שנהג נזירות מאמצע היום ועד סופו, ו"מקצת היום ככולו" —

אלא אפילו אם נכנס באותו יום לבית הקברות, ונמצא שלא נהג בנזירות אלא אמצע היום בלבד, אפילו הכי עולין לו מן המנין, שאף אמצע היום ככולו.⁽¹⁰⁾

אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב שהיה רבם:

מאי טעמא לא מפרשת לן כהלין מילי [למה לא פירשת לנו כדברים האלה]?!?

אמר להון רב: כי אמינא בלבי: דילמא לא צריכיתו [מפני שאמרתי בלבי שאין אתם צריכים לי לזה, שמעצמכם תדעו]!⁽¹¹⁾

שנינו במשנה: **רבי אליעזר אומר:** לא בו ביום [שהתחיל למנות נזירות טהרה], שנאמר "והימים הראשונים יפלו" עד שיהיו ימים ראשונים:

ואף שלא יצא מידי נזירותו עד שלא הביא קרבנותיו, כך אם נטמא קודם שהתחיל למנות את מנין הנזירות, אינו מביא קרבן טומאה; וראה מה שכתבו בשם הגרי"ז ביאור אחר בזה.

11. ראה סנהדרין לו ב: "כגון רב כהנא ורב אסי, דלגמריה דרב [למה ששמע מרבו, רש"י] הוו צריכי, ולסבריה דרב [למצוא ראיות וליישב הטעמים, רש"י] לא הוו צריכי".

1. א. תמהו התוספות: מנין לו לעולא לדרוש כן לפי רבי אליעזר, והרי לפי חכמים החולקים עליו אין דורשים כן, שבין בזה ובין בזה אני מקיים "והימים הראשונים יפלו", ומהיכי תיתי שרבי אליעזר מחלק ביניהם?!?

ורבינו עקיבא איגר תמה על תמיהתם, שהרי

10. א. נתבאר על פי התוספות כפי שהבינם ה"חזון איש" [קלט ו], וראה שם שהביא מתוספות פסחים פא א ד"ה אי נמי, שאין אומרים "מקצת היום ככולו" אלא בתחילת היום או בסופו, ולא באמצעו.

ב. מוכח מכאן, שאם לא היה עולה לו יום זה "למנין" נזירותו, לא היה מביא קרבן טומאה, ואף שכבר נטהר ומצאה נזירות הטהרה מקום לחול; שהרי כל עיקר מה ששנינו: "ועולין לו מן המנין" היינו לומר שלכן מביא קרבן טומאה, וכמו שכתבו התוספות במשנה; [וכן הוא מוכרח, שהרי כיון שנכנס לבית הקברות הרי נסתר מנינו, ובהכרח שלענין קרבן הטומאה הוא ששנינו: "עולין לו מן המנין"].

ויש לפרש את הגדר בזה, שכשם שהנטמא אחר מלאת ימי נזרו אינו מביא קרבן טומאה